

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevareministeriet)

Att.: Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk

cc: chpawi@lbst.dk, moguch@lbst.dk, tobfel@lbst.dk

J.nr. 21-1261-000004

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høring over udkast til ny bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023 (gødskningsbekendtgørelsen)

Landbrug & Fødevarer (L&F) har modtaget høringsmaterialet vedrørende udkast til ny bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023 (gødskningsbekendtgørelsen). Vi fremsender her vores høringssvar.

L&F må endnu engang bemærke, at det er alt for sent at denne bekendtgørelse kommer i høring. Med tanke på de ændringer der er lagt op til, er det urimeligt med så kort frist til erhvervet til at omstille sig. Vi vil på det kraftigste opfordre til, at høringer af både bekendtgørelse og vejledning fremover bliver fremsendt væsentligt tidligere.

Kontrol

Det er vigtigt, at landmanden i forbindelse med gødningsplanlægningen klart kan informere sig om, hvordan gødningsregnskabet forventes kontrolleret, herunder hvilken dokumentation der skal kunne fremvises i en kontrolsituation. Det skal ikke først fremgå ved den administrative kontrol, hvilken dokumentation der skal tilvejebringes.

Det er derfor vigtigt, at det i vejledningen til bekendtgørelsen, tydeligt bliver beskrevet, hvilken dokumentation der skal kunne fremvises i en kontrolsituation for planperioden 2022/2023.

Biochar

Landbrugsstyrelsen har tidligere oplyst, at biochar regnes for anden organisk gødning, hvis udgangsmaterialet ikke er husdyrgødning. Det fremgår dog ikke tydeligt, hvad biochar defineres som, hvis udgangsmaterialet er husdyrgødning eller fiberfraktionen. Ligeledes er det vigtigt at få beskrevet reglerne for udbringning af biochar uanset hvad udgangsmaterialet er. Biochar bør derfor defineres under § 1, stk. 1.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Det er kostbart for landmændene med den nye elektroniske løsning for gødningskvitteringer. Det er en meget mere arbejdskrævende løsning for både landmænd og konsulenter.

Kravet om ny elektronisk indberetning af overførsel af organiske gødninger vil medføre en betydelig administrativ meromkostning for erhvervet. Kravet medfører, at landbrugeren ikke kan indsende gødningsregnskab før alle modtagere af husdyrgødning har signeret for modtagelsen i Tast selv.

Det vil for hovedparten af bedrifterne betyde, at der bliver flere arbejds gange i konsulenttimer. Dette giver ikke merværdi for landbruget, men alene en øget administrative kontrol af gødningsregnskaberne.

Ny metode til fastsættelse af husdyrnormer

Med den nye metode til fastsættelse af husdyrnormerne for planperioden 2022/2023 følger et par opmærksomhedspunkter. Den nye metode kan give særlige udfordringer for fosfor i husdyrgødning

fra malkekøer. Malkekøernes fosforforsyning er bestemt af den aktuelle fodersammensætning, idet der generelt ikke tildeles supplerende fosfor til malkekøer, da foderets indhold af fosfor generelt er højere end køernes behov. Fodersammensætningen i den enkelte besætning fastsættes bl.a. ud fra tilgængelighed og prisrelationer mellem fodermidlerne, der kan ændre sig over relativt kort tid, hvilket især er set som følge af Corona og krigen i Ukraine. Det kan derfor være vanskeligere at fastsætte en sikker trend i malkekøernes fosforudskillelse på baggrund af en fremskrivning af trenden i de seneste år. Den tidligere metode med at fastsætte normerne ud fra vægtede gennemsnit af de foregående år udjævnede i højere grad udsving i de enkelte år.

AD.: § 3, stk. 4 – 11.

Regler for anvendelse af normen for græs

Vi gør opmærksom på, at i regelsættet kan der opstå et problem med, hvornår dyrene skal være der i forhold til benyttelsen af græs. Normalt vil det være i samme planperiode. For slætgræs, der lagres på ejendommen som ensilage, kan der være bedrifter, der først i løbet af efteråret eller vinteren får de dyr, som skal fortære disse afgrøder i form af ensilage.

Ved salg af græs fra bedriften, kan der også opstå diskussion om, hvornår dette salg senest skal ske. Landmanden kan have græsset på lager i form af ensilage, wrapballe eller hø med et senere salg for øje. Vi forslår på den baggrund at sætte fristen for seneste salg til slutningen af næstkommende planperiode.

Norm til grovfoder, til rodemateriale ved søer

Reglerne giver ikke mulighed for, at man kan forbruge eget produceret grovfoder fx hø eller indpakkede ensilageballe til rodemateriale til søer, da der ikke er nogen norm til rodemateriale. Der bør findes en løsning, så denne mulighed kan lade sig gøre.

AD.: § 6 og 7

Det fremgår ikke tydeligt, om det er tilstrækkeligt at have dyrket afgrøden i 3 eller 4 af de forudgående 5 år. L&F tolker stk. 4 således, at det er nok at have dyrket afgrøden i 4 af 5 år (forudgående planperioder) og at det i stk. 5 skal det dokumenteres, at afgrøden har været dyrket af virksomheden i de 5 umiddelbart forudgående planperioder.

Der bør tilføjes en bestemmelse, som giver mulighed for at korn, der anvendes i eget kornfyrr, kan indgå i udbytteberegningen i forbindelse med forhøjede udbytter. Da mængden opgives til SKAT, er det muligt at dokumentere mængden.

I forhold til stk. 5, bør det være muligt fortsat at overtage dokumentation fra tidligere ejer i forbindelse med korrektion af N-normen ved højere udbytte.

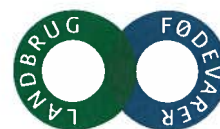
AD.: § 10

Det bør fremgå af bekendtgørelsen, at der sker et automatisk upload af gødningsplanlægningen fra FS til GKEA, såfremt der ikke indberettes senest 10. september. Det bør også fremgå af vejledningen.

AD.: § 11

Det er vigtigt, at oplysningerne fra LR er på plads, når der skal indberettes gødningsregnskab (1. september jf. § 30 og 31). Det er ikke nok at opdatere systemet en gang om ugen! Landmænd og konsulenter skal kunne stole på de data, som de kan se efter 1. september.

AD.: § 13

Kravet om elektronisk indberetning af organiske gødninger vil medføre en betydelig administrativ meromkostning for erhvervet. Kravet medfører, at landbrugeren ikke kan indsende gødningsregnskab før alle modtagere af husdyrgødning har signeret for modtagelsen i Tast selv. Det vil for hovedparten af bedrifterne betyde, at der bliver flere arbejdsgange i konsulenttimer. Dette giver ikke merværdi for landbruget, men alene en besparelse i forhold til den administrative kontrol af gødningsregnskaberne.

AD.: § 17, stk. 6

De 12 måneder bør ændres til 365 dage, så få dages ændring i statusdag ikke giver problemer. Problemstillingen er tidligere drøftet med Landbrugsstyrelsen.

AD.: § 21 - Krav til udnyttelse af afgasset gylle

Vi kvitterer for, at kravet til fastsættelse af kvælstofudnyttelsen fremover skal beregnes ud fra sammensætningen af biomasserne i den foregående planperiode, så beregningsprincippet harmoniseres med fastsættelsen af fosforloftet.

AD.: § 22, stk. 3 - Udnyttelsen af spildevandsslam

I bekendtgørelsesudkastet foreslås det at øge kravet til kvælstofudnyttelse i spildevandsslam fra 45 til 50 pct. på grund af et fagligt notat fra Aarhus Universitet. L&F opfatter de beregnede udnyttelser i notatet, som den potentielle udnyttelse, der kan opnås ved bedst mulig praksis. Imidlertid må det forventes, at en del spildevandsslam fortsat vil blive udbragt forud for vintersæd om efteråret bl.a. af hensyn til rensningsanlæggenes begrænsede opbevaringsmuligheder. Kvælstofudnyttelsen for den efterårsudbragte slam må forventes at være betydelig lavere end den beregnede i notatet. I 1990'erne blev der gennemført en del forsøg med både forårs- og efterårsudbragt spildevandsslam i regi af Landsforsøgene, og kvælstofudnyttelsen (værditallet) blev beregnet til 37 for forårsudbragt slam og 23 for efterårsudbragt. Eftervirkningen i år 2 blev i øvrigt beregnet til 8 og til 0 for år 2 (jf. Oversigt over Landsforsøgene 1995 side 128). I en anden forsøgsserie blev værditallet beregnet til 25 for efterårsudbragt slam (jf. Oversigt over Landsforsøgene 1996 side 198).

L&F foreslår at bibeholde kravet til kvælstofudnyttelse for spildevandsslam på de nuværende 45 pct.

AD.: Bilag 2, tabel 1

Slagtekyllinger (vækstkategori 1 og 2)

Det kan i praksis ikke lade sig gøre at fordele antal producerede slagtekyllinger på 5 eller 3 specifikke slagtealdre, da slagtealdrene fordeler sig i hele intervallet fra 30 til 45 dage for vækstkategori 1 og 40 til 50 dage for vækstkategori 2. Derfor bør der, ligesom for økologiske slagtekyllinger, udelukkende stå, at der skal henvises til salgsbilag, så teksten er "Salgsbilag for vækstkategori 1" hhv. "salgsbilag for vækstkategori 2"

Fasankyllinger og fasanopdræt

"Fasankyllinger" afgrænses aldersmæssigt fra 0 til 6 uger og "fasanopdræt" fra 7 til 42 uger. Der er her sket en sammenblanding af alder i uger (hvor 6 uger svarer til en alder på 42 dage og 7 uger er 49 dage) og leveuge, hvor kyllingerne ved slutningen af 6. leveuge er 42 dage og ved starten af 7. leveuge er 43 dage.

Der bør konsekvent anvendes alder i uger og ikke leveuger. Følgende justering og præcisering foreslås:

"1000 stk. producerede fasankyllinger, alder 0- 6 uger

Optælling sker som antal kyllinger ved 6 uger (42 dage).

100 stk. fasanopdræt (høner og kokke), alder 76-42 uger
Optælling sker som antal indsatte kyllinger ved 6 uger (42 dage)”

AD.: Bilag 2, tabel 2. noter

Produktionstid

Tidligere blev alle slagtekyllinger indsat i staldene som nyklækkede kyllinger (daggamle kyllinger). I dag er der slagtekyllingeproduktioner, hvor ruægæggenes leveres fra rugeriet ca. 3 dage før klækning og klækker i stalden. Det har givet misforståelser ift. begrebet ”produktionstid”. Produktionstid bør derfor defineres som tiden fra klækning til slagtning.

Vækstkategori (VK), slagtekyllinger

I afgrænsningen af VK1 ift. VK2 er der tilstræbt en sammenhæng til reglerne i bekendtgørelse nr. 1441 af 04/12/2019 om frivillig dyrevelfærdsmærkningsordning. I bekendtgørelsens § 2, nr. 12, defineres ”langsommere voksende race” som ”...slagtekyllinger, hvor begge forældre er af langsommere voksende race, hvor gennemsnitlig daglig tilvækst (Average Daily Gain), jf. avlsselskabernes specifikationer på racen, er minimum 25 pct. mindre end Average Daily Gain for racen Ross 308”.

Den gennemsnitlige daglige tilvækst for Ross 308 under danske forhold er, som anført i udkastet til noter til tabel 2, hhv. 57, 60, 63, 67, 71 og 73 g/dag ved hhv. 30, 32, 35, 40, 45 dage og 50 dage.

En afgrænsning af VK1 og VK2, som følger afgrænsningen af ”langsommere voksende race” i dyrevelfærdsordningen, svarer derfor til en gennemsnitlig daglig tilvækst på 43, 45, 47, 50, 53 og 55 g/dag ved hhv. 30, 32, 35, 40, 45 dage og 50 dage.

Det vil øge læsevenligheden, hvis der udelukkende refereres til den gennemsnitlige daglige tilvækst, der afgrænser de to vækst kategorier.

Desuden bør det anføres, hvordan den gennemsnitlige daglige tilvækst beregnes og at den afgrænsende gennemsnitlige daglige tilvækst ved mellemliggende slagtealder findes ved interpolation.

Samlet foreslår L&F følgende tekst til note 18:

Produktionstid beregnes som tiden fra klækning til slagtning

Slagtekyllinger, der har en gennemsnitlig daglig tilvækst på 43, 45, 47, 50, 53 og 55 g/dag eller mere ved en produktionstid på hhv. 30, 32, 35, 40, 45 dage og 50 dage tilhører vækstkategori 1.

Slagtekyllinger med en lavere gennemsnitlig daglig tilvækst, tilhører vækstkategori 2.

Ved mellemliggende produktionstider findes den gennemsnitlige daglige tilvækst ved interpolation mellem den gennemsnitlige daglige tilvækst ved de to nærmest liggende produktionstider.

Den gennemsnitlige daglige tilvækst beregnes som (levende vægt ved slagtning – vægt af daggammel kylling)/slagtealder.

AD.: Bilag 2, tabel 3

Der kvitteres for, at polte er kommet med som dyretype.

Med venlig hilsen

Phillip Brask Madsen
Seniorkonsulent

Vand & Natur

D +45 3339 4224

M +45 3059 5872

E phma@lf.dk

5. juli 2022

Til:

Landbrugsstyrelsen

Miljø & Erhvervsregulering

Nyropsgade 30,

1780 København V

Sendt til: Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk og cc til chpawi@lbst.dk, tobfel@lbst.dk og moguch@lbst.dk

j.nr. 21-1261-000004.

Høringssvar vedrørende udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023.

Brancheforeningen Genanvend Biomasse (GB) takker for muligheden for at give høringssvar i forhold til udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023 (Gødskningsbekendtgørelsen).

Genanvend Biomasse har afholdt flere møder i medlemskredsen, rundsendt høringsmaterialet til medlemskredsen for input og har følgende kommentarer til den nye bekendtgørelse.

Indledende bemærkninger

Skærpet udnyttelseskrav

I udkastet til ny Gødskningsbekendtgørelse lægges der op til at skærpe kravet til udnyttelse af kvælstof (N) i biogødningen (spildevandsslam) fra 45 til 50 procent.

Denne ændring af udnyttelseskravet for N blev også foreslået sidste år for planperioden 2021/2022. GB argumenterede i høringssvar af 5. juli 2021 for, at vores medlemmer overfor deres kunder (landmænd) ikke kan argumentere for, at der i et almindeligt sædskifte kan opnås en 50 procents udnyttelse af N i biogødning (spildevandsslam). En skærpelse af udnyttelseskravet kan gøre biogødningen (spildevandsslam) mindre attraktivt for landmændene med øget risiko, for at det anvendes på en mindre bæredygtig måde - f.eks. forbrændes. Dette vil være i modstrid med

regeringens egen handlingsplan for cirkulær økonomi, hvor der netop er fokus på bl.a. at øge udnyttelsen og recirkuleringen af alle ressourcer i bioaffaldet.

Vi mener ikke, at der siden forrige høringsrunde er fremkommet ny viden, som kan underbygge en skærpelse af udnyttelseskravet. For en uddybning af vores synspunkter om fastsættelse af udnyttelseskravet, henviser vi derfor til vores hørings svar fra 5. juli 2021 vedr. gødskningsbekendtgørelsen 2021/2022 (j.nr. 21-1260-000002).

For kort frist til tilpasninger

Landbrugsstyrelsen skriver i høringsbrevets afsnit 1.6, at skærpelsen af udnyttelseskravet for N for planperioden 2022/2023 er planlagt og varslet forud for planperioden 2021/2022. GB er ikke enige i, at skærpelsen reelt er varslet, da den skærpede udnyttelsesprocent hverken fremgår af den gældende gødskningsbekendtgørelse eller af vejledningen om gødsknings- og harmoniregler.

Landbrugsstyrelsen nævner i høringsnotatet (dateret 16. juli 2021) til den gældende bekendtgørelse under "diverse bemærkninger", at det skærpede udnyttelseskrav til N i biogødning (spildevandsslam) udskydes til planperioden 2022/2023. Men det er ikke rimeligt at kalde det en varsling, da man dermed forudsætter, at virksomheder og borgere, ud over at orientere sig i gældende regler og vejledninger, også skal forholde sig til dokumenter, der alene er en del af høringsprocessen.

Vi mener derfor ligesom sidste år, at det er for sent at meddele større ændringer i gødskningsreglerne mindre end en måned før forventet ikrafttræden, da de fleste landmænd på nuværende tidspunkt har lagt markplaner, og i overensstemmelse med markplanerne tegnet kontrakt på kunstgødning og såsæd samt lavet gødningsaftaler for næste planperiode.

Andre bemærkninger (til § 1, stk. 2 - definitioner)

Organisk gødning

Nr. 6: organisk gødning. Organiske materialer er kendetegnet ved at indeholde kulstof. Dette bør fremgå af definitionen af organisk gødning, ligesom kalium bør indgå som et af hovednæringsstofferne. Vi foreslår derfor, at nr. 6 formuleres:

- 6) Organisk gødning: Kulstofholdige stoffer, produkter og materialer af animalsk eller vegetabilsk oprindelse, der indeholder hovednæringsstofferne kvælstof, fosfor eller kalium, og som ikke er kunstgødning eller bioaske.

Mht. definitionens "...af animalsk oprindelse..": i anden lovgivning skelnes mellem animalsk og human ift. oprindelse, anvendelse etc.. For at undgå misforståelser foreslår vi, at der enten tilføjes "..human.." til stoffer, produkter og materialers oprindelse eller at det andetsteds fremgår, at "animalsk oprindelse" også omfatter produkter som biogødning (spildevandsslam).

Definition af kompost

Der nævnes flere steder "husdyrgødningsbaseret kompost" og "komposteringsproces" men der er ingen selvstændig definition af kompost. Det bør overvejes at indsætte en definition af kompost, evt. henviser til definitionen af kompost i bekendtgørelsen om gødning og jordforbedringsmidler, bilag 4, III, A.

Genanvend Biomasse håber, at høringssvaret vil blive brugt konstruktivt - og vi stiller os naturligvis også til rådighed for en yderligere dialog om dette.

Vi forbeholder os ligeledes ret til at vende tilbage med yderligere information, hvis vi finder behov herfor.

På Brancheforeningens vegne og med venlig hilsen

Bjarne F. Larsen
Formand for Genanvend Biomasse

Julie Lykke Jacobsen
Sekretariatsleder Genanvend Biomasse

Landbrugsstyrelsen, j. nr. 21-1261-000004.

Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk

CC:

chpawi@lbst.dk , tobfel@lbst.dk og moguch@lbst.dk

Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023 (gødskningsbekendtgørelsen)

Dansk Affaldsforening takker for at have modtaget bekendtgørelsen i høring. Så vidt vi har forstået, bliver bekendtgørelsen fulgt op af en *Vejledning om gødsknings- og harmoniregler*. Vores høringssvar retter sig derfor både mod bekendtgørelsen og den kommende vejledning (med afsæt i den eksisterende vejledning).

Høringssvaret er afgivet med forbehold for bestyrelsens behandling.

Vores medlemmer modtager have- og park affald fra borgere og virksomheder på landets genbrugspladser. Den videre disponering er ret forskellig jf. en nylig offentliggjort rapport Miljøprojekt nr. 2198, 2022 fra Miljøstyrelsen.

Det fremgår af denne at:

I Danmark produceres ifølge ADS omkring 1.000.000 ton haveaffald om året fordelt med omkring 75 % fra husholdninger og ca. 25 % fra erhverv. 20-25 % fra sorteres til biobrændsel. Biobrændslet forbrændes enten på et dedikeret biobrændselsanlæg eller et affaldsforbrændingsanlæg. Af den producerede mængde finstof/råkompost afsættes ca. 75 % uden yderligere behandling til landbruget og spredes på markerne. Kun de resterende ca. 25 % bliver reelt komposteret.

Mellem anlæggene er der stor variation i den proces tekniske metode. Det kan være i form af sorteringstidspunkt, liggetid, vendingsinterval, størrelse på miler. Det har derfor ikke været muligt at etablere en generisk beskrivelse, der dækker alle anlæg. Der er derimod etableret to arketyper for henholdsvis komposteringsanlæg og nedknusningsanlæg.

Det fremgår af den eksisterende vejledning om gødsknings- og harmoniregler, at der er forskellige regler for kvælstofkrav afhængigt af, om der er tale om finstof/råkompost (0%) eller gennemkomposteret materiale (40%). Denne

05-07-2022
Side 1 af 2

J.nr. 11.5.32

Dansk Affaldsforening
Vester Farimagsgade 1, 5.
1606 København V

Tlf.: 72 31 20 70
danskaffaldsforening.dk

skelen undrer os og så vidt vi kan se, er den løsrevet fra den forskning og viden, der findes på området. Hvis landbrugsstyrelsen ønsker at fastholde en skelnen mellem råkompost og kompost, vil vi gerne se en begrundelse herfor.

Med reglerne bliver udbringning af finstof/råkompost favoriseret i forhold til udbringning af et mere forældet produkt som kompost. Det må forventes, at kompost slet ikke længere kan udbringes på landbrugsjord, da en N-udnyttelse på 40% ikke kan opnås og der også er krav om at medregne fosfor-indholdet. Det er ikke fremmede for den cirkulære økonomi og arbejdet med at udvikle kvalitetskompost til landbruget og gartnerierhvervet. Særligt det økologiske landbrug ser ud til at blive ramt af reglerne og det vil vi jo ellers gerne have mere af.

Jf. vejledningen kan kvælstofkravet nedskrives mod forevisning af dokumentation. Dokumentationskravet skal opgøres jf. §22 stk. 4, men så vidt vi har fået oplyst fra branchen, er metoden ikke egnet til opgørelse af kvælstoftilgængeligheden i kompost. Vi opfordrer derfor Landbrugsstyrelsen til at anvende den viden der er frembragt i bl.a. SOILCOM projektet og tidligere undersøgelser fra SEGES.

I selve bekendtgørelsen er der anført en ny term i form af fælles komposteringsanlæg. Det er noget uklart i hvilket omfang anlæg, der udelukkende komposterer have/parkaffald, er omfattet af denne term, der lader til at være rettet mod komposteringsanlæg, der modtager materiale fra landbruget? I § 20 anføres der fx analysekrav til 'fælles komposteringsanlæg' baseret på komposteret husdyrsgødning. Det har vi jo ikke og antager derfor, at vi ikke er omfattet af denne bestemmelse?

Vi vil også gerne henvise til tidligere hørings svar på bekendtgørelsen og opfordre til, at der udarbejdes målrettet information til de kommuner og selskaber, som skal afsætte have- og parkaffaldet. Det er yderst kompleks lovgivning, når man nu ikke har sit afsæt i landbruget men i affaldsbranchen.

Med venlig hilsen

Nana Winkler
Specialkonsulent

Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023 (gødskningsbekendtgørelsen)

j.nr. 21-1261-000004

Odense, den 4. juli 2022

Ved denne høring ønsker vi, at kompost af vegetabilsk materiale – herunder havepark kompost – igen bliver vurderet som et jordforbedringsmiddel uden kvælstofvirkning og derfor med en lovmæssig N-udnyttelse på 0%. Definitionen af havepark-affald og -kompost i den seneste vejledning af Landbrugsstyrelsen er en fortolkning, der i praksis gør brug af haveparkkompost umuligt. Udbringning af hvad Landbrugsstyrelsen fortolker som haveparkaffald – ukomposteret og ikke-hygiejniseret råmaterialer – og som vil tilskynde avlere til at anvende det i stedet for den komposterede version - vil desuden potentiel kunne føre til øget smittetryk og ukrudtstryk, og derved et større forbrug af plantebeskyttelsesmidler. Komposteringsprocessen sikrer i vidt omfang hygiejnisering af komposten og eliminering af disse uønskede elementer. Grænsen på 170 kg total-N i alle organiske gødninger, samt en lovmæssig N-udnyttelse af 40% og et P-bidrag på 30 kg P/ha, vil gøre biomassen umulig at passe ind i gødningsplanen i landbrug eller gartneri.

Vurdering af N-udnyttelse i organiske handelsgødninger er baseret på følgende modeller, udarbejdet af Aarhus Universitet, hvoraf nr. 2 er den officielle.

1. Udnyttelsesprocenten fastsættes som summen af en forventet førsteårsvirkning og en forventet eftervirkning. Førsteårsvirkningen af en gødning sættes til indholdet af mineralisk N (ammonium + nitrat) og eftervirkningen beregnes som 40% af det organiske N, der er defineret som total N – mineralisk N.
2. Udnyttelsesprocenten fastsættes som summen af en forventet førsteårsvirkning og en forventet eftervirkning. Førsteårsvirkningen beregnes som $87\% - (5\% \times C/N)$ (på basis af Delin et al., 2012; se Figur 1 i *Fagligt grundlag til fastsættelse af udnyttelsesprocent*). Eftervirkningen beregnes som $(100\% - (87\% - (5\% \times C/N))) \times 40\%$.

C/N-værdi kan for organiske gødninger, der ikke er stabiliseret ved kompostering anvendes til at forudsige, hvor hurtigt kvælstof frigives. For ikke-komposteret organisk biomasse - dvs. frisk eller meget ungt organisk biomasse - angiver lave C/N-værdier – dvs. $C/N < 12$ -, at kvælstof i materialet lettere frigives end ved højt C/N-forhold. En stor andel af kvælstoffractionen i f.eks. frisk dybstrøelse, gylle, eller kødbenmel er bundet i let-nedbrydelige organiske komponenter – herunder proteiner, enzymer m.m.

For organisk biomasse, der er undergået en komposteringsproces, er kvælstof bundet i meget tungere forbindelser, hvilket vises, at en kompost, der har gennemgået en fuld kompostering, har en relativ høj indhold af N (5-10 kg.total-N pr.tons), men en meget lav indhold af amm-N og nitrat-N (ca.0,5-10% af total-N) på trods af et C/N-forhold på 10-15. Én af parametrene for vurdering af, om kompostering er færdig, er netop et C/N--forhold på 10-15. Ved stabil kompost er kvælstoffractionen bundet i langsom og tungt nedbrydelige organiske komponenter – hvor de let nedbrydelige komponenter indgår i den mikrobiologiske biomasse.

Der er vedhæftet en opgørelse fra 48 forskellige typer kompost – herunder haveparkkompost - fra Interreg-projektet SOILCOM under ledelse af Aarhus Universitet og dets samarbejdspartnere i projektet, plus en opgørelse fra SEGES, der bekræfter indhold af total-N og N-min ligger særdeles langt fra hinanden.

En udnyttelse for have-parkkompost på 40% er således umuligt at opnå indenfor en lang årrække.

På baggrund af tidligere argumentation, argumenteres der for, at modellerne ikke kan anvendes for færdigkomposteret organisk masse, som f.eks. have-parkkompost. Model 1 kan anvendes for så vidt indhold af N-min, men en eftervirkning på 40% er ikke er opnåelig indenfor en lang årrække.

Et argument for en høj udnyttelse i haveparkkompost fra Landbrugsstyrelsen var, at de kommunale komposteringsleverandører selv anbefaler at blande komposten op, da den kunne være stærk. Dette

argument er gældende for saltindhold i komposten, men slet ikke for kvælstof. Høje ledningstal risikerer at svide rødder. Her mener vi, at Landbrugsstyrelsen har fortolket udmeldingen fra disse leverandører forkert.

Kompost, herunder haveparkaffald/kompost er et jordforbedringsmiddel uden kvælstofvirkning, og bør således have ingen eller en meget lav kvælstofudnyttelse. Til sammenligning er den lovmæssige udnyttelse i Belgien 15% (*Werkzame stikstof en het Mestdecreet; Gecertificeerde gft- en groencompost*, vedlagt) og i Holland 10%. Desuden medregnes fosforindholdet i de lande med kun 50%.

Peter Sørensen, seniorforsker fra Aarhus Universitet, har været medforfatter på redegørelsen for Anvendelse af haveparkaffald i 2010, samt redegørelse for Fagligt grundlag til fastsættelse af udnyttelsesprocenter for organiske handelsgødninger i 2018, og er enig i den vurdering, der fremlægges her. Vedhæftet hans notat.

Konsekvensen for den nuværende fortolkning er, at landbruget – og især økologiske landmænd, der udelukkende anvender organiske gødninger - fremover ikke vil kunne aftage kompost fra haveparkaffald, idet den lovmæssige udnyttelse ligger særdeles langt fra den reelle udnyttelse. Komposten vil således kun afsættes til private uden Landbrugsstyrelsens regulering.

Høringssvar er indsendt af HortiAdvice, rådgivningsvirksomhed til gartnerierhvervet, samt partner i SOILCOM, der handler om kompost og anvendelse af kompost.

På vegne af HortiAdvice

Richard de Visser

Specialkonsulent

Mob. +45 30 53 87 16

Mail. rdv@hortiadvise.dk

6. juli 2022

J.nr. 21-1261-000004

Til

Landbrugsstyrelsen

Høringssvar til "Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023".

I høringsbrev dateret d. 15. juni 2022 for høringen med titlen "Høring over udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2022/2023" (J.nr. 21-1261-000004) oplyses det, at bekendtgørelsesudkastet er i høring frem til d. 6. juli 2022. HedeDanmark, som er Danmarks største formidler af organiske restprodukter med gødningsværdi til landbruget, takker for muligheden for at komme med et høringssvar og har følgende kommentarer:

Forøgelse af N-kravet i Biogødning (spildevandsslam) fra 45% til 50%

Der lægges i udkastet op til, at udnyttelseskravet for spildevandsslam stiger fra 45% til 50%, hvilket tidligere har været på tale med henvisning til notatet "Udnyttelseskrav for forskellige typer slam" udarbejdet af Aarhus Universitet i 2020. HedeDanmark finder ikke, at dette faglige notat synliggør rigtigheden af en forøgelse af udnyttelseskravet i spildevandsslam. Vi har i sidste års høringssvar blandt andet påpeget at:

- Undersøgelsen bygger på en lang række tvivlsomme antagelser, da der ikke er udført nye forsøg/undersøgelser.
- Der ligger kun et fåtal af (ældre) forsøg bag konklusionen – og flere af disse er med henvisning til potteforsøg, som ikke umiddelbart kan henføres til praksis.

Vi mener ikke, der er tilkommet nye forsøg, der synliggør, at en højere udnyttelsesprocent er retvisende og fagligt opnåeligt.

I "Miljøvurdering af tre ændringer af gødskningsbekendtgørelsen for planperioden 2022/2023" oplyses det, at der kan opnås en højere udnyttelsesprocent, hvis spildevandsslam nedfældes og/eller udbringningstidspunktet optimeres. Dette er ikke korrekt. Alt spildevandsslam er fast, og kan derfor ikke nedfældes. Og udspredningstidspunktet er stramt styret af reglerne i Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Desuden er der yderligere regler for spildevandsslam pga. hygiejniske restriktioner. Affald-til-Jord bekendtgørelsen kræver således, at spildevandsslam skal indarbejdes i jorden kort tid efter udbringning, hvorved udbringning i en eksisterende afgrøde ikke er muligt. De nævnte muligheder er således ikke praktisk mulige.

I "Miljøvurdering af tre ændringer af gødskningsbekendtgørelsen for planperioden 2022/2023" oplyses det, at en skærpelse af N-kravet kan medføre en øget andel af spildevandsslam til biogasanlæg. Dette anser vi som usandsynligt da:

- En stor del af spildevandsslammet bliver allerede afgasset/udrådnet på rensningsanlæggene hos forsyningerne i dag, hvorved det ikke giver mening at tilføre det til et biogasanlæg igen.
- Der er en lang række restriktioner på anvendelsen af spildevandsslam, hvorved biogasanlæggene ikke vil/kan modtage denne type organisk gødning.

Samlet set ønsker HedeDanmark at fastholde et udnyttelseskrav på 45% indtil der er skabt et fagligt grundlag ved hjælp af markforsøg – uden en række antagelser – der kan dokumentere en evt. højere effekt. HedeDanmark bakker op om fagligt velbegrundede justeringer.

Vigtigt at fastholde en høj genanvendelse af en kritisk ressource som fosfor

Biogødning (spildevandsslam) indeholder en relativ stor mængde fosfor, som er på EU's liste over kritiske råstoffer. Det er derfor vigtigt at sikre, at mest muligt fosfor recirkuleres og genanvendes som gødning på landbrugsjord på en god, sikker og bæredygtig måde. Samlet set recirkuleres der årligt ca. 3-4.000 tons fosfor i Biogødning i Danmark, hvilket er en ikke uvæsentlig andel af dansk landbrugs fosforbehov. Miljøstyrelsen finder, at genanvendelse på dansk landbrugsjord er en god og sikker måde at genanvende ressourcerne på, når de skrappe, danske grænseværdier overholdes. Klima- og Energiminister Dan Jørgensen har for nyligt udtalt, at der skal genanvendes endnu mere Spildevandsslam på markerne. Så genanvendelsen har stor, politisk fokus.

HedeDanmark frygter, at forringede vilkår vedr. modtagelse af Biogødning uden fagligt belæg vil umuliggøre afsætning af Biogødning, og i yderste konsekvens medføre en øget afbrænding. Der findes for nuværende ingen kendte teknologier i storskala, der kan udvinde fosfor af slammaske til konkurrencedygtige priser. Dette scenarie nævnes netop på side 16 punkt 8 i Miljøvurderingen for planperioden 20211/2022 (sidste års miljøvurdering), hvor det påpeges, at en øget forbrænding kan medføre *en ringere genanvendelsesmulighed af fosforressourcen i slammet*. En skærpelse på baggrund af en række tvivlsomme antagelser vil således være en katastrofe i forsøget på at genanvende mest mulig Biogødning i landbruget – og derved ødelægge grundlaget for den cirkulære bioøkonomi i Danmark.

Proportionalitetsprincippet

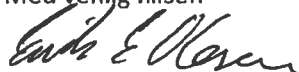
HedeDanmark vil desuden henlede opmærksomheden på proportionalitetsprincippet: En skærpelse og de efterfølgende usikkerheder mht. fortsat at kunne recirkulere knappe ressourcer som f.eks. fosfor på en god, sikker og bæredygtig måde står ikke mål med en effekt på estimeret 14 tons N/år på national plan til kystvandet.

Bedre tid til implementering af nye regler

Afslutningsvis vil HedeDanmark gerne opfordre til, at høringer vedr. ændringer af regler til kommende gødningsår fremadrettet er afsluttet SENEST d. 1/3 – alternativt træde i kraft til den efterfølgende gødningsår. Vi starter vores arbejde med at indgå kontrakter med modtagere/landmænd omkring 1/4, så vi kan have planlægningen på plads mht. udbringning og logistik inden høst og efterfølgende etablering af afgrøder. Det er uholdbart, at vi skal indgå kontrakter med vores modtagere uden at kende de nærmere omstændigheder. Det afskrækker folk fra at modtage restprodukter, hvilket i yderste konsekvens er en trussel mod at genanvende og recirkulere vores ressourcer på en god, sikker og bæredygtig måde. Alternativet er naturligvis at lade evt. ændringer træde i kraft senere f.eks. d. 1/8-2023.

Er der spørgsmål og/eller kommentarer til ovenstående, kan de rettes til undertegnede.

Med venlig hilsen

Erik E. Olesen

Fagspecialist i HedeDanmark

E-Mail: eeo@hededanmark.dk

Mob. 2179 8929

Stiesdal

Til Landbrugsstyrelsen

Vel vidende at fristen for indgivelse af hørings svar desværre er overskrevet med en dag, håber jeg, Landbrugsstyrelsen vil finde inspiration i nedenstående kommentarer til gødskningsbekendtgørelsen:

- Hos Stiesdal SkyClean mener vi, at biokul fremstillet ved pyrolyse af biomasse med animalske biprodukter såsom biogasrestfibre eller gylle bør betragtes som gødning, mens biokul lavet ved pyrolyse af plantebaseret biomasse bør opfattes som et jordforbedringsmiddel.
- Biokul lavet ved pyrolyse af biomasse med animalske biprodukter er et værdifuldt, lagerstabilt produkt, der muliggør omfordeling af fosfor i Danmark og derfor bør gødskningsbekendtgørelsen inkludere biokul
- Biokul, der anvendes til gødningsformål, skal overholde grænseværdierne for tjærestoffer og tungmetaller fastsat af EU og kunne fastsættes ved at henvise til grænseværdierne i bioaskebekendtgørelsen
- Gødskningsbekendtgørelsen kunne med fordel udvides til at omfatte pyrolyseanlæg i kapitel 1, stykke 2
- Gødskningsbekendtgørelsen kunne med fordel definere biokul med indhold af fosfor eksempelvis i kapitel 1, stykke 2, 8)
- Gødskningsbekendtgørelsen kunne med fordel udvides med en fosfornorm for biokul svarende til fosfornormen for den faste husdyrgødning, biokullet er lavet af
- Gødskningsbekendtgørelsens regler for overførsel af organisk gødning og bioaske bør udvides til også at omfatte biokul